

Megjegyzések, tanácsok az ének tanításához:

23. zsoltár – fontos felhívni a figyelmet az 3-4. sorok közötti cezúrára, mely most – a korábbiakkal ellentétben – „legális” lehetőséget ad a levegővételre (ld. énekeskönyv 957.old.)

32. zsoltár – fontos felhívni a figyelmet az 1-2. sorok közötti cezúrára, mely most – a korábbiakkal ellentétben – „legális” lehetőséget ad a levegővételre (ld. énekeskönyv 957.old.)

50. zsoltár – fontos felhívni a figyelmet az 4-5. sorok közötti cezúrára, mely most – a korábbiakkal ellentétben – „legális” lehetőséget ad a levegővételre (ld. énekeskönyv 957.old.)

84. zsoltár – az első sorban alkalmazott apró ritmusmódosulással egyrészt az eredeti genfi kiadáshoz, másrészt a mai nemzetközi gyakorlathoz igazodunk.

105. zsoltár - itt található a zsoltárdallamokat érintő egyetlen dallamhang változás. Ennek következtében a 3. és 4. sor dallama nem ismétlődő, mert utóbbi kezdőhangja az előző sor záróhangját ismétli meg – így is érdemes a változást érzékeltetni. Ezzel az apró, de lényeges változással egyrészt az eredeti genfi kiadáshoz, másrészt a mai nemzetközi gyakorlathoz igazodunk.

153(260) – Sztárai zsoltárparafrázisának összes versét a szerző nevét tartalmazó akrosztichon épsége miatt tartottuk meg. A bevezető verset, mely - még nem maga a zsoltár, de a név kezdőbetűjét tartalmazza - alcímként emeltük ki. A gördülékenyebb éneklés és az érthetőség érdekében több helyen igazítottunk a szövegen.

169 – tulajdonképpen a Szent vagy örökké (561) dallamának egy hitelesebb, jobb ritmizálása – érdemes lenne az is ebben a ritmusban énekelni. Ld. még 582. dicséret.

170(273) – a dallamsorok összefogottsága érdekében a sorok 4. hangjáról elhagytuk a hosszabbító pontot. (vö. 379)

182(163) – a korábbi dallamformában nem gyökerezett meg ez a zsoltárdicséret. Ezért mertünk hozzányúlni, így a pentapódikus (5-6-os sorokból álló) énekekre jellemző ritmusképlet (ld. 168 Ne hagyj elesnem), valamint a kiegyenlítettebb – egyúttal hitelesebb – dallamvonal nyomán szinte új ének született.

184(236) – az 1996-os MRÉ énekeskönyv szerkesztő bizottsága úgy látta, hogy hiányzik a bibliasi 127. zsoltár kezdő gondolata az eredeti szövegből, ezért azt 2. versszakként Vizi István szövegezésében fölvette. Tévedésből kihagyták az eredeti 2. versszakot (Hogyha a városnak...), most azonban az is szerepel, melynek következtében az ének 8 versszakossá bővült.

188 – az 566. Téged, Úr Isten... dicséretnél szereplő dallam hitelesebb, jobb ritmizálása – érdemes lenne az is ebben a ritmusban énekelni. Ld. még A nyolc boldogságról szóló. 315. dicséretet.

189(d501) – dallama az eddigi énekeskönyvben 501. szám alatt „Asztali áldás” címmel szerepelt. Ez a korábbi ének most a záróénekek fejezetébe került, a dallam viszont az eddigi két napszaki mellé további fontos zsoltárszövegeket kapott. (162, 185, 195)

201(166) – nem véletlen a sorok végére helyezett szünet: így áll helyre a korábban aszimmetrikusan értelmezett metrum.

207(228) – a megismétlődő első rész szövegét az evangélikus énekeskönyvből vettük át, nemcsak a „Jehova” szó cseréje végett, de az eddiginél jobb prozódia miatt is.

222(225) – érdemes elolvasni az énekszöveg alatti megjegyzést és az eddig hiányzó strófákat is megismerni 238(215) – a Balassi-versforma szokásos formájához igazodva igazítottuk a ritmust.

- 228(298) – az eredeti, ám nehezen énekelhető rövid felütést egységnyire hosszabbítottuk.
- 231(372) – a befejező dallamsor közepéről eltávolítottuk a fermátát, a kezdősor pedig a dallami és szövegi hangsúly összehangolása érdekében változott.
- 234(379) – a dallamsorok összefogottsága érdekében a sorok 4. hangjáról elhagytuk a hosszabbító pontot. (vö. 379)
- 249(264) – a 9/4-es ütembeosztás Gárdonyi Zoltán javaslata, mely „nagy hármas” értelmezéssel ad lendületet a dallamnak.
- 251(398) - kiigazítottuk a teológiai pontatlan kötőszavakat (míg csak a napnak... / hol a hold nem fogy...), a dallam harmadik sorába pedig visszahelyeztük az oktávlépést kitöltő két hajlítós nyolcadpárt, melyet J. W. Hatton barokk dallama eredetileg is tartalmazott.
- 261(151) – a sorok végéről az eddig ott szereplő szüneteket eltávolítottuk, így is segítve a dallam összefogottabb, egyúttal szabadabb megformálását.
- 262(184) – az antifona-dallam első felében néhány hang változott, az ugrásokat megszüntetve kiegyenlítettebb - egyúttal hitelesebb is - a dallam.ú
- 263(174) – a 19. század elején „elromlott” dallamot az eredeti, formailag is logikus formára alakítottuk vissza.
- 269(184) – az első részében súlyra induló dallam a harmadik sortól felütésessé válik, mely összefogottabb, gördülékenyebb éneklésre segít. A svájci német nyelvű reformátusoktól átvett dallamváltozat jó segíti a háromversessé váló Agnus Dei-dallam éneklését.
- 286 – a dallam esti szöveggel ismertebb (691 A fényes nap...) ezzel a szöveggel azonban záróénekként gyakrabban használható.
- 297(233) – a Luther-korál eredeti 3 versének ez a magyar fordítása, 585. szám alatt azonban megőriztük az eddigi, bővebb szöveget is. A középkori gyökerű dallam zárlatát általában diézissel éneklük, így követhetjük mi is ezt a gyakorlatot.
- 324 – a lejegyzés az ostinato nélküli egyszólamú éneklés szerinti megoldást mutatja – a hosszú sorok végén.
- 352(436) – a szükségtelen szünetek elhagyásával, máshol ennek ellenében azok pótlásával összefogottabbá válhat az éneklés.
- 374(302) - második sorban kis változás: a dallam most fokozatosan emelkedik, nem töri meg tercugrás. Ez a himnusz legelterjedtebb dallamváltozata, mely még két másik szöveggel szerepel most énekeskönyvünkben: a karácsonyi, valamint a Vízkereszt idején című fejezet elején.
- 378(314) – a kezdősor ritmusát - a könnyebb megtanulás és a természetesebb éneklés érdekében – a többi sorkezdethez igazítottuk.
- 380(311) - dallama egyetlen hang eltéréssel megmaradt, ritmusa azonban – Gárdonyi Zoltán és mások ajánlása alapján, valamint a legkorábbi forrásokra támaszkodva – természetesebbé, folyamatosabbá vált. Ez a dallamalak egészében véve könnyebb, ugyanakkor hitelesebb. Bizonyíthatóan így énekeltek ezt a reformáció korában.

409(317) és 506(352) – az eddigi, negyedekkel leírt dallam indokolatlanul lassú tempót sugall. Históriás, elbeszélő típusú dicséreteinket négyes csoportokat egybefoglaló nyolcadgerendákkal jó lejegyezni, így tettünk ebben az esetben is.

410(313), 608(415) – mostani szövege az evangélikus énekeskönyv alapján

413 – dallama már a reformációt megelőzően megvolt - német földön – szövege az első énekeskönyvek egyikében jelent meg.

415 – középkori gyökerű latin-német kétnyelvű ének. Énekeskönyvünk lehetőséget ad (legalább az első sorban) ennek alkalmazására.

434(282) – a kezdő sor ritmusa és szövege az egységes ritmus kedvéért változott. Érdemes megismerni a társított adventi (385. Szép hajnalcsillag...) és vízkereszti (441. Dicsérjük Istent...) dicséretet is.

443(d388) – eddigi 388. dicséretünk sokkal jelentősebb, eredeti szövege. (Ismertetőjét ld. a digitális énekeskönyvben.)

445(296) - elmaradt a korábbi, túlságosan részletező 2-3. vers, a dallam első felét pedig a [korál eredeti ritmusá](#)hoz közelítve, az összefogottabb, lendületesebb éneklés érdekében igazítottuk.

455(293) - a dicséret szövege a kezdősorban változott, 3. versszaka pedig elmaradt. Dallamúal a könnyebb és arányosabb dallamvezetésű kolozsvári variánst szerepeltetjük most.

469(391,d209) – a szöveget most a kevésbé mutatós, ám a témához jobban illő dallamra alkalmaztuk

470(456) - a különleges versformájú ének különleges ritmikáját most az eredeti források nyomán közöljük, mely egyúttal a lendületesebb, összefogottabb éneklést segíti.

481(330) – a 4. sor szövege és ritmusa – egységesség és folyamatosság érdekében - változott. Érdemes megismerni a dallamra énekelhető további szövegeket is. (382, 533)

507(353) – a dallam első sorának végére - Gárdonyi Zoltán javaslata alapján - visszahelyeztük az eredeti forrásban meglévő szinkópás ritmust, ahogyan azt [a Kántus magyar reformáció énekeiről készült lemezén is hallhatjuk](#).

513(356) - apró de annál lényegesebb változás van a 3. sor 5. hangjában. Így az eredeti dallamformához igazodunk, amint azt követik más magyar és külföldi mai énekeskönyvek is.

542(368) – a soronkénti ritmusegységes kedvéért változott a második sor ritmizálása.

630(468) – Gárdonyi Zoltán javaslata alapján énekelhetővé vált a refrén is.

661(406) – az utolsó sor kezdőhangja változott a könnyebb énekelhetőség érdekében.

667(488) – az eddigi nyújtott ritmusokat nélkülöző lejegyzés nem kényszerít a további versszakokban a szöveg ellenében történő ritmizálásra, de lehetővé teszi a szöveghez illő ritmizálást.

698(503) – a dallam első hangja változott, ahogyan azt Bachnál (valamint az evangélikus énekeskönyvben) is találjuk.

720(445), 769(394), 792(425) - az eddigi nyújtott ritmusok részbeni elhagyása nem kényszerít a további versszakokban a szöveg ellenében történő ritmizálásra, de lehetőség teszi a szöveghez illő ritmizálást.

743 – az ének korábbi formája (RÉ58/271) nem gyökerezett meg, ezért az evangélikus énekeskönyvben található dallamot és szöveget vettük át.

744(272) – a dallam második felének 5. hangja változott, igazodva az általánosan használt dallamformához, egyúttal könnyebbé is téve azt. (ld. Bach BWV 12, 100, Liszt, Weinen, Klagen...)

756(230), 757(458), 772(422) – apró, de céltudatos ritmusmódosulások.

773(421) - a dallam eredeti, felütéses ritmusával szerepel. Kétségtelen, hogy temetéskor, hangszerkíséretet nélkülöző éneklésben az eddigi gyakorlat marad meg, de kívánatos lenne, hogy hangszerkíséret esetén "az eredeti menetelő, optimista hangvétel (Jézus él!) és ne a sír mélyébe révedő csüggedés érvényesüljön." (Draskóczy L.)

824(512) – az első sor felütése a többihez hasonló értékre rövidült.